

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

מנחות דף מט

עניין: תמידין דלמחר ומוספין דהאידינא

– העדפת מצוה מובחרת לאחר זמן

שו"ת רדב"ז ח"ד סי' יג

אלף פו (יג) **שאלה** ראונו היה חנוש צבית האסורים ולא היה יכול ללכת להסתפלל בעשרה ולעשות המצוה והסתחן לפני השם או ההגמון ולא אבה שמוע להיחזק ולחיי יום אחד בשנה איזה יום שיחשוק. יורה המורה איזה יום מכל ימות השנה יבחר ראונו המזכיר ללכת צבית הכנסת:

תשובה הנה ראיתי אחד מחכמי דורנו בתשובה דבר זה ללכת צבית אדירים והעלה חרם בידו ועל יסוד רעוע צבית יסודו. בתחלה כתב דעדיף יום הכפורים ואח"כ החליפו ביום הכפורים משום מקרא מגילה ופרסומי נכח דבעינן עשרה ואין ראוי לסמוך על דבריו. אבל מה שראוי לסמוך עליו הוא דאין ק"ל דאין מעבירין על המצוה ואין חולק בזה כלל הלכך המצוה הראשונה שצבא לידו שאי אפשר לעשותה והוא חנוש צבית האסורים קודמת ואין משגיחין אם המצוה שפגעה בו תחלה היא קלה או חמורה שאי אהיה יודע מהן שברן של מצוה וזה פשוט מאד אללי. דוד בן שלמה י' אבי זמרה:

חכם צבי סי' קו

כתב מהרדב"ז בתשובה י"ג [ח"ד אלף פ"ז] מי שהיה חנוש צבית האסורים ונתנו לו רשות ללכת פעם אחת בשנה אין חוששין למצוה קלה או חמורה, אלא כיון דקיי"ל [מגילה ו' ע"ב] אין מעבירין על המצוה הראשונה שצבא לידו ואי אפשר לעשותה צבית האסורים יעשה.

ויש להקשות על זה דקמבעיא לן בפרק התכלת [מנחות] דף מ"ט [ע"א] כיצור שאין להם תמידין ומוספין איזה מהן קודם, ומוקי לה במוספין דהאידינא ותמידין דלמחר תדיר עדיף או מקודש עדיף, ואי כסברת הרב ז"ל אף אי תדיר עדיף מוספין קדמי מטעם דאין מעבירין על המצוה^(א), אלא ודאי דלא אמרינן אין מעבירין על המצוה אלא בשמיהן שוות אבל לא בדמד מינייהו עדיף^(ב).

קצות החושן סי' קד, ד

וראיה מפרק התכלת [מנחות] דף מ"ט [ע"א], כיצור שאין להם תמידין ומוספין, איזה מהם קודם, והיינו במוספין דהאידינא ותמידין דלמחר, תדיר עדיף או מקודש עדיף, ופירש רש"י [ד"ה מוספין] בלשון אחר, ומוספין הוי מקודש קודם תמידין, דמוספין יקרבו היום ותמידין לא יקרבו עד למחר. וכן פירשו תוס' [ד"ה תדיר], אותו שזמנו עכשיו מיקרי מקודש, וע"ש. וא"כ הכא נמי, אותו שזמנו [עכשיו] עדיף, וכריך לקיים קודם מצוה אעפ"י שלא יהיה לו ללכת ידי חובתו במצוה שצבא לו לאחר זמן כשיצבעו השמי.

לקט הקמח דף יא.

מי שנתן לו השם רשות לצאת מבית הסוהר יום א' לשנה דווקא כדי להתפלל ולעשות שאר מצוות ראוי הו"ל שלא להחמיץ על המצוה כי אין אותה יודע מתן שברן ומה ילד יום ואין מערידין תנן עי"ש (וראיתי להגאון אהובי סהר ר צבי כהמבורנו דשרי ביה נרנא מהא דאבעיא לן בפרק התכלת דף מ'ט צבור שאין להן תמידין ומוספין איזה מהן קודם ומוקי לה במוספין דהאידינא וחמירין דלמחר תדיר עדיף או מוקדם עדיף ואי כסברת הר"ב ו' אף אי תדיר

יד אהרן או"ח סי' צ

ועוד יש תימה דעיינין לא תיקון בזה כלום דהאמת הוא דכן אומד בירושלמי תדיר ומקודש תדיר קודם היינו לדעת ר"א אבל לדעת רבמים מקודש קודם וא"כ איך פסק הרדב"ז דלא כהלכת תדירי דהלכתא כרבמים וכמ"ס הרמב"ם בפ"א דגזירי. ולעיקר הק"נ דלא דמי כלל נדון הרדב"ז; ל' להיהיא תדיר ומקודש דבשלמא התם דאי חקריבתידי אוב איס יכול להקריב מקודש אי יקריב מקודש אוב אינו יכול להקריב תדיר ומשום הכי מספקא לן הויה מהם קודם ומי בדה מפני מי אבל הבא איס מפסיד המצוה לגמרי דלעולם מחפלה אלא דאם ימתין ליום כפור מצוה שצבא המצוה בשלמות דדאי שאר ימים קלים מיום כיפור והשתא דלמחר להבי' ע"ש כתב הרדב"ז.

הגהות רא"מ הורוביץ סוכה כה:

רש"י ד"ה שח"ל שביעי מצוה קלה הבאה לידך בו'. כן מוכרח כאן בגמ' ולפלא שלא הביאוה הרדב"ז והחכם צבי והשאג"א שחקרו בדיון זה. והקוגיא דתמידין דלמחר ומוספין דהאידינא במנחות מט. התם איכא דלמחר האידינא מנחה תשמרו שטעון ציקור ושימור. ואם מקריבו היום מבטל מנחה שימור דתמידין דלמחר. והיינו דקרי להאידינא מקודש. דצוה איכא היום מנחה הקרבה. ודלמחר ליכא רק מנחה שימור האידינא. והקרבה דלמחר לא חשיבא לגבי מנחה שזמנה היום:

[ר' אלעזר משה הורוביץ]

